

Het juiste moment

werkagenda voor het land en de tuin 2023

geïnspireerd door Guurtje Kieft

Inhoud

Spreuk	6
Voorwoord	7
Inleiding	8
Astronomie, astrologie en het verschil	11
Symbolen en tekens leren lezen	13
• De vier elementen	13
• De dierenriem en de elementen	13
• De planeten en de elementen	13
De regels met de symbolen	14
• De zonneregel	14
• De maanregel	14
• Vervolg maanregel	15
• Uitzonderingen op de maanregel	17
• Dalende maan en stijgende maan	17
• De aspectenregel	18
• De quincunx	20
• Retrograde en Doorgaand	20
• Knopen van de planeten	21
• Planeten en hun gang door de dierenriem	21
Mercurius en Venus en hun seizoenen	22
• Mercurius- en Venus-winters en -zomers in 2023	23
De groeibewegingen van een plant	25
• Ondergrondse groei, dalende maan	26
• Bovengrondse groei, stijgende maan	26
• Zaaïen	26
Overzicht van de juiste momenten van handelen	27
• Voedingsgewassen en constellaties	27
• Kruiden en constellaties	30
Compost maken	32
• Mulchen	32
Preparaten	33
• Het compost-mestpreparaat	33
• Het heermoeskiezelpreparaat	34
• Extra ondersteuning voor zware gewassen: brandnetelgier	35
Bijen	37
Ongewenste diersoorten	40
De siertuin	40
Het weer	41
Weekoverzichten	43
Cursussen biodynamisch werken	
Literatuur	
Bronnen	

Voorwoord

Heel hartelijk dank voor uw vertrouwen in en uw betrokkenheid bij de werkagenda van 2022, de eerste jaargang die door de werkgroep is gerealiseerd. Toen wij vorig jaar bekend maakten dat de agenda 'Het juiste moment', 11 jaar lang samengesteld door Guurtje Kieft, toch zou blijven bestaan, waren de reacties hartverwarmend.

Voor de agenda van 2023 hadden we meer tijd. Aan de inleidende teksten hebben we een aantal onderwerpen toegevoegd, zoals uitleg over het maken van compost, zaaien en mulchen. Door je te verdiepen in het composteringsproces, en je composthopen met liefde en volle aandacht te begeleiden, kun je compost leren maken die de Aarde tot wezenlijke voeding kan dienen. Op verzoek zijn in de weekteksten ook aanwijzingen opgenomen over het verzorgen van honingbijen. Verder is het oude formaat weer terug, gebaseerd op de gulden snede. Dit geeft de agenda een extra harmonische impuls.

Onze werkgroep is een mooie mix van beginnende en doorgewinterde, al jaren dynamisch werkende, tuinders. Dit maakt ons een boeiend geheel, en ieders eigen kijk op het dynamisch werken houdt ons scherp. Ieder van ons heeft zijn eigen kwaliteiten en zet deze in voor de totstandkoming van de agenda. We ontwikkelen ons aan elkaar en we hopen dat u dat terugvindt in de agenda.

De ondertitel van het eerste lesboekje van Guurtje was “een tuinontwikkelingsweg”, en zo ervaren wij het ook. Jezelf ontwikkelen aan de tuin is een weg gaan waarbij je geestelijk als mens én als tuinder groeit. We oefenen in het telen van wezenlijke voeding: voeding die niet alleen het lichaam voedt, maar ook de geest, en we proberen om bemiddelaar te leren zijn tussen de Geestelijke Krachten uit de Kosmos en de wezens van moeder Aarde. We wensen dat u daar iets van kunt proeven, meebelevén en, waar het past, integreren in uw eigen werkzaamheden. We zijn nieuwsgierig naar uw vragen en opmerkingen en wensen alle gebruikers van de agenda een inspirerend tuinseizoen toe.

Werkgroep werkagenda, Haarlem 2022

Agnes Steernberg
Annemarie Schipper
Bing Hie Sie
Carien Huijzer
Carmencita de Ruiter

Carolien Dekker
Elly
Emiel Wiegers
Eveline Yap
Hannah Verdegaal

Hijlke Huijzer
Jeannette Wilckens
Mieke
Peter Zweiphennig
Simone van den Bergh

Astronomie en astrologie en het verschil

De gegevens in deze agenda zijn gebaseerd op astronomische berekeningen. Dat wil zeggen: de omlooptijden van de planeten langs de sterrenbeelden zoals het in de werkelijkheid is. Dit kan verwarring geven, bijvoorbeeld als je kijkt naar het sterrenteken waaronder je geboren bent en dit niet overeenkomt met het sterrenbeeld waar de Zon volgens de agenda in staat. Dit is het verschil tussen het *sterrenteken* uit de astrologie en het *sterrenbeeld* uit de astronomie.

'Astro' betekent ster, 'logos' betekent woord en 'nomos' betekent wetmatigheid. De astrologie is dus het *woord* van de sterren en de astronomie de *wetmatigheid* van de sterren. De astrologie houdt zich bezig met de stand van sterren en planeten en de invloed daarvan op iemands leven. De astronomie bestudeert hemelverschijnselen en probeert daar wetmatigheden in te ontdekken.

In de astrologie wordt gewerkt met gegevens uit ±1500 v. Chr., de tijd waarin de astrologie onstond. De astrologie verdeelt de dierenriem in 12 sterrentekens die allemaal even groot zijn, namelijk elk 30 graden, samen 360 graden. De astronomie geeft de sterrenbeelden in hun ware grootte weer. De ruimte die ze aan het firmament innemen is ongelijk verdeeld. Zo is bijvoorbeeld het sterrenbeeld Maagd bijna drie maal zo groot als dat van de Ram. Hierdoor is het mogelijk dat de Maan op een astronomische kaart in Maagd staat, terwijl ze zich volgens een astrologische kaart in Weegschaal of Schorpioen bevindt.

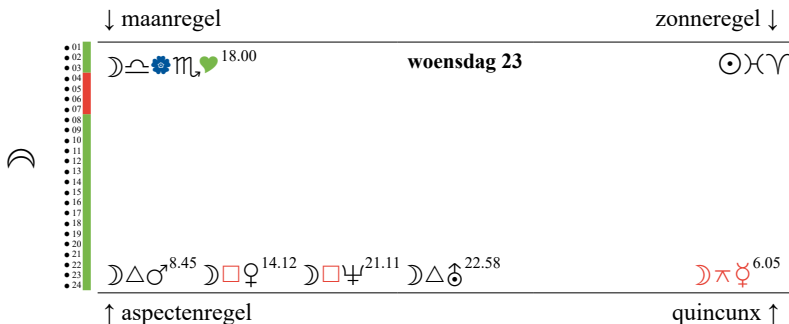
Door de precessie, het langzaam veranderen van de stand van de aardas, schuiven de sterrenbeelden van de dierenriem elke 2000 jaar ongeveer één sterrenbeeld op. In de astrologie wordt hier geen rekening mee gehouden. De plaats van de Zon volgens de astrologie verschilt daardoor vaak aanzienlijk van zijn fysieke plaats volgens de astronomie. Zo staat het lentepunt volgens de astrologie nog steeds in Ram, terwijl het astronomisch gezien inmiddels in Vissen staat.

Werken aan levende processen van de plantenwereld is afstemmen op de invloeden van dit moment, de werkelijkheid, de astronomie.

Astrologie en astronomie zijn twee verschillende wetenschappelijke stromingen. Twee zijden van dezelfde medaille; de ene een geestelijke waarheid (astrologie), de andere een aardse realiteit (astronomie).

De regels met de symbolen

De regels met de symbolen vind je in deze agenda telkens op dezelfde plaats:

De zonnereg

De zonnereg geeft de stand van de Zon in het erachter liggende sterrenbeeld. Hier lees je: de Zon (de Elohim) werkt met de krachten uit Vissen en gaat op deze dag over naar het volgende sterrenbeeld, namelijk in Ram. De Elohim werken dan verder met de krachten uit het sterrenbeeld Ram.

De engelen van de Zon, de Elohim, zijn de vormgevende krachten van ons zonnestelsel en leiden alles op Aarde wat een natuurlijke vorm heeft. Alle vormen van kunststof, synthetische stoffen en beton worden door de Tegenkrachten gevormd.

De stand van de Zon is het meest bepalend voor de vorm van een gewas, voor met name de eerste grondbewerking in het vroege voorjaar, en voor een grote snoeibeurt van bomen en struiken. Door onze handelingen leggen de Geestelijke Krachten als het ware de vorm voor het gewas al in de bodem vast. De natuurwezens werken hiermee. Verduisteringen van de Zon worden in **rood** aangegeven. De tijdsduur wisselt en hangt af van de mate van verduistering.

De maanregel

De maanregel geeft de stand van de Maan (de Engelen) aan in het sterrenbeeld waar ze langs gaat, en tevens de overgang naar het volgende beeld. Het element wordt in een gekleurd teken aangegeven. De maanregel uit ons voorbeeld lees je als: de Maan werkt met de krachten uit het sterrenbeeld Weegschaal in het luchtelement – een periode voor de bloemgewassen. Vanaf ongeveer 18:00 uur werkt de Maan met de krachten uit Schorpioen, het waterelement – een periode voor de bladgewassen.

De Maan is ‘de dagelijkse huishoudster’ die zorgt voor de gewassen. Zo heeft ze elke dag haar taken, bijvoorbeeld de groei van de wortels bevorderen, als ze door een sterrenbeeld gaat dat hoort bij het aarde-element: Maan in ♋. De groei van het blad tijdens Maan in ♀, de bloemaanleg tijdens Maan in ♉, en de groei van de vruchten tijdens Maan in ♌.

Vervolg maanregel

Hier kun je nog meer symbolen tegenkomen, onder andere:

Maanknopen ☾☽

De Maan volgt, net als alle planeten tot en met Saturnus, de schijnbare baan van de Zon. Dit gaat in golvende bewegingen: de helft van hun omloop erboven en de helft eronder. Snijdt de Maan de zonnebaan van boven naar beneden, dan staat er ☽. Snijdt de Maan de zonnebaan van beneden naar boven, dan staat er ☾. We spreken dan van maanknopen.

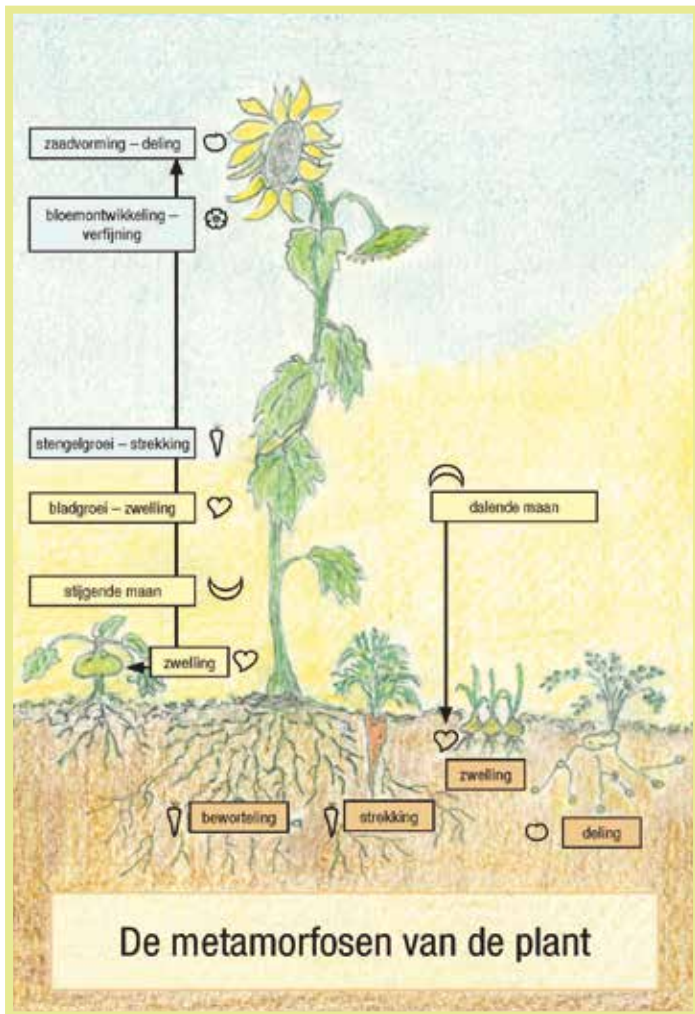
Een maanknoop is altijd ongunstig gedurende vijf uur. De tijd die naast de knoop vermeld staat is het midden van de tijdsduur, dus beslaat de ongunstige tijdsduur tweeënhalf uur voor de tijdsvermelding en tweeënhalf uur erna. Deze ongunstige uren in **rood** worden door de Tegenkrachten van de Zon en de Maan gebruikt om hun versturende werken te verrichten.

Ag en pg

Ag is apogeum; de Maan is het verst weg van de Aarde. Deze periode duurt 24 uur. **Pg** is perigeum; de Maan is de Aarde het meest nabij, en duurt 20 uur. Beide zijn ongunstig, dus **rood** aangegeven. Bij **ag** is er een grote kans op doorschieten van gewassen: de ‘zuigende’ kracht van de Maan onttrekt ze hun krachten. Bij **pg** ‘drukt’ de Maan te sterk op de groei van de gewassen, wat schimmelziekten kan veroorzaken.

Maangestalten ● ◐ ◑ ◒

Dit zijn achtereenvolgens nieuwe maan ●, eerste kwartier ◐, volle maan ◑, en laatste kwartier ◒, oftewel de schijngestalten van de Maan, zoals je ze aan de hemel waarneemt. Deze worden door het licht van de Zon gevormd. Staat de Maan in conjunctie voor de Zon, ☽☉, dan zie je niets; daarna is het eerste sikkeltje zichtbaar. Bij volle maan staat de Maan recht tegenover de Zon, in oppositie ☽☉ 180° (op het moment dat de Zon ondergaat in het westen, komt de Maan op in het oosten). Vanaf nieuwe maan ● tot volle maan ◑ ‘wast’ zij; dit is de wassende maan. Van volle maan tot nieuwe maan neemt ze af. De wassende maan is belangrijk voor het zaaien (zie blz. 26). Een maansverduistering wordt in **rood** aangegeven. Evenals bij de zonsverduistering is ook hier de tijdsduur van de verduistering wisselend.

De groeibewegingen van een plant

We hebben in het voorgaande de Maan in al haar verschillende werkingen kort in ogenschouw genomen en we hebben nu een overzicht van de indeling naar de elementen.

Als je na verloop van tijd vertrouwd bent geraakt met de ritmen en de krachten van de Maan, kun je nog een stap verdergaan dan zaaien, planten, schoffelen en wieden. Wanneer je je hebt geoefend in het waarnemen van de metamorfosen, de groeibewegingen van planten, dan ben je in wezen al zover dat je kunt leren bemiddelen tussen de rijken van de natuurwezens, die de groeiprocessen verzorgen, en de engelenhiërarchieën uit de planetensferen, die hun krachten op de juiste momenten naar de Aarde zenden.

In het schema van de elementen op bladzijde 13 werden de bewegingen van de planten al genoemd: aarde 🍌 is strekking, water 💚 is zwelling, lucht 🌪️ is verfijning en vuur 🔴 is deling.

Wie de afbeelding van de metamorfosen hiernaast goed bestudeert, ziet ondergrondse én bovengrondse groeibewegingen. Bijvoorbeeld: ondergronds de beworteling van een plant, de strekking van een wortel, zwelling van de ui of sjalot, en een deling van de ‘moederaardappel’. Bovengronds zie je dan de zwelling van een koolrabi; zwelling is ook de bladgroei bij planten. De stengelgroei is strekking. Vooral bij tuinbonen, maïs en zonnebloemen geeft deze impuls een krachtige stengel, die niet zo snel omwaait. Vervolgens zie je nog de bloemontwikkeling, de verfijning, en de zaadvorming, de deling. Dit laatste is ook van toepassing op alle vruchtgewassen die deling laten zien, zoals aardbeien, tomaten, erwten en bonen, pompoenen en courgettes.

De bodem en de gewassen kunnen de Kosmische Krachten uitsluitend opnemen door het ‘bewegen’ van de aarde, bijvoorbeeld tijdens het trekken van een zaairegel, het planten of poten, of een grondbewerking die op het juiste moment wordt verricht.

Als je onwetend handelt op ongunstige tijden, nemen de gewassen de invloed van de Tegenkrachten op, die afwijkingen kunnen veroorzaken. Denk aan vervormingen van blad, verkleuringen, afname van de kiemkracht in zaden, een chaotische opbouw van eiwitten en voedingsstoffen, en degeneratie van de levenskrachten.

Nu gaat het erom het juiste moment te leren inschatten vlak voordat de metamorfose aanvangt; je kunt geen ondersteuning meer geven voor de vruchtvorming als de vruchten al aan de plant hangen. In dit stadium werkt de Zon al in de rijping van de vruchten.

Nu volgt een aantal fundamentele bewegingen van de plant.

Voedingsgewassen en constellaties

Gewas	1 ^e grondbewerking	Zaaien	Planten	Poten	Extra impulsen
knolselderij	☉♁-⊘	☽♁	☽♁	☽♁♁	☽♥♂ - ☽♥♂
knolvenkel	☉♁	☽♁	☽♁	☽♁♁	☽♁♂ - ☽♥♂
kool:					
bloemkool	☉⊘	☽♥	☽♥	☽♁♥	☽♥ - ☽♁♂
boerenkool	☉⊘	☽♥	☽♥	☽♁♥	☽♥ - ☽♁♂
broccoli	☉⊘	☽♥	☽♥	☽♁♥	☽♥ - ☽♁♂
Chinese kool	☉⊘	☽♥	☽♥	☽♁♥	☽♥
koolraap	☉♁-⊘	☽♁	☽♁		☽♁ - ☽♥♂
koolrabi	☉♁-⊘	☽♁	☽♁		☽♁♂♂ - ☽♥♂
meiraap	☉♁-⊘	☽♁	☽♁		☽♁ - ☽♥♂
namenia/raapsteel	☉⊘	☽♥	☽♥		☽♥♂
paksoi	☉⊘	☽♥	☽♥	☽♁♥	☽♥♂
radijs	☉♁-⊘	☽♁	☽♁		☽♁♂
rammenas	☉♁-⊘	☽♁	☽♁		☽♁ - ☽♥♂
rettich	☉♁-⊘	☽♁	☽♁		☽♁♂
rucola	☉⊘	☽♥	☽♥		☽♥♂
savoieikool	☉⊘	☽♥	☽♥	☽♁♥	☽♥♂
sluitkool: witte,					
groene en rode	☉⊘	☽♥	☽♥	☽♁♥	☽♥♂
spitskool	☉⊘	☽♥	☽♥	☽♁♥	☽♥ - ☽♁♂
spruitkool	☉⊘	☽♥	☽♥		☽♥ - ☽♁♂ - ☽♁♂
maïs	☉♁-♁	☽♁	☽♁	☽♁♁	☽♁♂♂ - ☽♁♂
meloen	☉♁	☽♁	☽♁	☽♁♁	☽♁♂ - ☽♥♂
Nw-Zeelandse spinazie	☉⊘	☽♥	☽♥		☽♥♂
paprika	☉♁	☽♁	☽♁	☽♁	☽♁♂
pastinaak	☉♁-⊘	☽♁	☽♁		☽♁♂
pepers	☉♁	☽♁	☽♁	☽♁	☽♁♂

maart week 11

- 00
- 01
- 02
- 03
- 04
- 05
- 06
- 07
- 08
- 09
- 10
- 11
- 12
- 13
- 14
- 15
- 16
- 17
- 18
- 19
- 20
- 21
- 22
- 23
- 24
- 01
- 02
- 03
- 04
- 05
- 06
- 07
- 08
- 09
- 10
- 11
- 12
- 13
- 14
- 15
- 16
- 17
- 18
- 19
- 20
- 21
- 22
- 23
- 24
- 01
- 02
- 03
- 04
- 05
- 06
- 07
- 08
- 09
- 10
- 11
- 12
- 13
- 14
- 15
- 16
- 17
- 18
- 19
- 20
- 21
- 22
- 23
- 24

☾☾☼ zondag 12 ☉☾

☾♂♁^{6.46} ☾♁♀^{8.11} ☾♁♁^{10.10} ☉♁♁^{17.35} ☾♁♁^{23.21} ☾♁♀^{23.40}

☾☾☼ maandag 13 ☉☾

☾♁♁^{8.01} ☾♁♁^{9.37}

☾♁♥ dinsdag 14 ☉☾

☾♁♁^{11.00} ☾♁♁^{17.49} ♀♁♁^{19.00} ☾♁♀^{22.41}

Deze week: Plant- en snoeitijd tot **wo.** 23.00. Vaste planten scheuren en verplanten. **Zo.** rozen snoeien. **Ma., di.** en **wo.** tot 11.00 vakken voor sluitkolen en spruitjes openen. Een eerste bewerking bij Zon én Maan in ♥ ondersteunt deze gewassen bij het vormen van vaste kolen. **Wo.** na 11.00, **do.** en **vr.** tot 13.00 fruitbomen enten. Derde en laatste kiezelbespuiting geven tussen 11.00 en 12.00 als de zon schijnt. Deze dagen ook de aardbeiplanten verzorgen: knip oud blad voorzichtig weg en maak de grond voorzichtig los. Geef de planten in een droog voorjaar regelmatig water. **Vr.** na 13.00 en **za.** in vroege streken zomerwortels zaaien.

00
 01
 02
 03
 04
 05
 06
 07
 08
 09
 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 01
 02
 03
 04
 05
 06
 07
 08
 09
 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 01
 02
 03
 04
 05
 06
 07
 08
 09
 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24

♃♌♥♁♂ 11.00 ☾ 3.11 **woensdag 15** ☉☾

♂♁♃^{0.43} ☉♁♃^{3.11} ♃♁♃^{4.41} ♃♁♂^{4.48} ♃♁♀^{9.53} ♃♁♃^{14.44}

♃♁♂ **donderdag 16** ☉☾

☉♁♃^{0.43} ♃♁♀^{10.23} ♃♁♃^{11.27} ♃♁♂^{12.13} ♃♁♂^{15.20} ♃♁♂^{16.25} ♃♁♂^{18.16} ☉♁♂^{19.13} ♃♁♂^{20.59}

♃♁♂♂♂♂ 13.00 **vrijdag 17** ☉☾

♃♁♂^{5.52} ♃♁♂^{7.30} ♃♁♀^{9.31} ♃♁♀^{16.54} ♃♁♂^{21.37} ♃♁♂^{23.28} ☉♁♂^{9.41} ☉♁♂^{11.48} ♃♁♂^{15.17}

♃♁♂♂ **zaterdag 18** ☉☾

♃♁♂^{17.30} ♃♁♂^{17.53}

maart week 12

00
01
02
03
04
05
06
07
08
09
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
01
02
03
04
05
06
07
08
09
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24

☾☿^{11.00} ☽♃^{16.15} **zondag 19** ☉☿

☾♁♀^{0.50} ♃♂♂^{4.25} ☽♁♂^{11.36} ☽♂♃^{18.31} ☽♂♀^{21.57} ☽♁♂^{23.06}
☽♃♂ **maandag 20** Lente^{22.24} ☉☿

☽♂♂^{18.37} ☉♂♂^{21.12}
☽♃♂♂☿^{3.00} ●^{18.26} **dinsdag 21** ☉☿

☽♂♂^{9.23} ☽♁♂^{13.58} ☽♂♂^{17.01} ☉♂^{18.26}

Deze week: **Ma.** vroege aardappelen potten: ☽ in ♂♂ zorgt er voor dat ze zich aangenaam thuis voelen in de koude Hollandse bodem. Kiem aardappelen eerst voor en laat ze 3 dagen in het zonlicht afharden voordat ze de grond in gaan. **Di., wo. en do.** tot 19.00 bladgewassen en vroege koolsoorten zaaien. **Vr. en za.** tot 14.00 vruchtbomen en -struiken enten. Tuinbonen en erwtensoorten leggen. Indien niet eerder gelukt nog een 3e kiezelbespuiting geven. Vernevel niet op pas ontkiemde blaadjes: de zonkracht neemt toe en daarmee ook de kans op ‘verbranding’.

- 00
- 01
- 02
- 03
- 04
- 05
- 06
- 07
- 08
- 09
- 10
- 11
- 12
- 13
- 14
- 15
- 16
- 17
- 18
- 19
- 20
- 21
- 22
- 23
- 24
- 01
- 02
- 03
- 04
- 05
- 06
- 07
- 08
- 09
- 10
- 11
- 12
- 13
- 14
- 15
- 16
- 17
- 18
- 19
- 20
- 21
- 22
- 23
- 24
- 01
- 02
- 03
- 04
- 05
- 06
- 07
- 08
- 09
- 10
- 11
- 12
- 13
- 14
- 15
- 16
- 17
- 18
- 19
- 20
- 21
- 22
- 23
- 24

☾ ♀♃ 12.00

zondag 25

☾ △ ☽^{7.56} ☾ □ ♀^{19.28} ☾ ♂ ♃^{20.24}

☾ ♃ ♃

^{9.53} **maandag 26**

☾ △ ♀^{0.27} ♀ □ ♃^{0.39} ☾ □ ☽^{9.53} ♂ □ ☽^{11.25}

☾ ♃ ♃

dinsdag 27

☾ ✖ ♀^{13.00} ☾ ✖ ♂^{20.29}

Deze week: Hele week plant- en snoeitijd. **Zo.** vóór 12.00 de witte as van het Sint-Jansvuur een uur lang linksom rechtsom vijzelen en over je land of tuin uitstrooien. Op 🍷 – of 🌸 –dagen oliën maken: verzamel bloemen van kamille, goudbloem of sint-janskruid, giet daar zuivere amandelolie op en laat de glazen potten een maand staan in de volle zon. Deksel er losjes op en af en toe roeren. Deze dagen ook phacelia zaaien op leeggekomen vakken. **Zo.** tot 12.00 bonen leggen. **Zo.** na 12.00, **ma., di.** en **wo.** tot 12.00 en na 17.00 vroege aardappelen rooien. **Vr.** na 13.00 en **za.** vóór 7.00 of na 15.30 koolplanten uitplanten en bladgewassen zaaien.

- 00
- 01
- 02
- 03
- 04
- 05
- 06
- 07
- 08
- 09
- 10
- 11
- 12
- 13
- 14
- 15
- 16
- 17
- 18
- 19
- 20
- 21
- 22
- 23
- 24
- 01
- 02
- 03
- 04
- 05
- 06
- 07
- 08
- 09
- 10
- 11
- 12
- 13
- 14
- 15
- 16
- 17
- 18
- 19
- 20
- 21
- 22
- 23
- 24
- 01
- 02
- 03
- 04
- 05
- 06
- 07
- 08
- 09
- 10
- 11
- 12
- 13
- 14
- 15
- 16
- 17
- 18
- 19
- 20
- 21
- 22
- 23
- 24

zondag 23

☿♁♃^{3.03} ♀♁^{3.36} ☽♁♂^{6.09} ☉♁♃^{8.18} ♀♁♂^{23.42}

maandag 24

☉♁♂^{10.16}

♁^{17.07}

dinsdag 25

♁♁♃^{8.42} ♀♁♃^{16.03} ☽♁♂^{17.08}

Deze week: Hele week plant- en snoeitijd. **Zo., ma., di.** tot 14.30 en na 19.30 en **wo.** tot 13.00 knoflookbollen, sjalotten en uien optrekken en goed laten nadrogen. Ook aardappelen rooien en de eerste rode bietjes optrekken. Witlofplanten uitzetten op 20 cm in de rij. Rammenas, radijs, koolraap en knolvenkel zaaien. **Wo.** na 13.00 en **do.** leeggekomen stukken inzaaien met phacelia. Ook bloemen en bladkruiden oogsten om te drogen. **Vr.** en **za.** late koolplanten uitzetten. Ook herfstandijvie en prei uitplanten. Nog een keer bladgewassen zaaien, o.a. rucola, veldsla, winterpostelein, raapsteel en spinazie.

